

Medborgarskap och rättigheter ur en kosmopolitisk idétradition

Sofia Ekhem

Sofia Ekhem
Avdelningen för mänskliga rättigheter
Historiska institutionen
Kurskod: MRSG31
Handledare: Lina Sturfelt och Rouzbeh Parsi
Omfång: 12 390 ord

Abstract

I den här uppsatsen undersöks begreppet rättigheter med hjälp av några av den kosmopolitiska teorins främsta tänkare. Genom att göra en idéanalys av ett antal texter skrivna av bland annat Immanuel Kant, Hannah Arendt, John Rawls och Seyla Benhabib syftar den här uppsatsen till att skaffa en bred förståelse kring hur den kosmopolitiska teorin om rättigheter och medborgarskap ser ut. Vidare kommer andra aspekter att tas upp, exempelvis statslöshet, suveränitet och staters funktion. I uppsatsen kommer de kosmopolitiska idéerna om hur staters suveränitet behöver begränsas till förmån för ett vidare synsätt gällande mänskliga rättigheter att synliggöras. Uppsatsen kommer även att diskutera de olika synsätten på hur rättigheter bör tillgodoses, och vad som krävs för att rättigheter ska kunna innehas av alla människor. Hannah Arendts resonemang om ”a right to have rights” genomsyrar uppsatsen och resulterar i intressanta diskussioner teoretikerna emellan. Resultatet av uppsatsen är att de kosmopolitiska teoretikerna skiljer sig åt i vad de anser vara centralt när det kommer till rättigheter och medborgarskap. Att deras resonemang på många sätt är inspirerade av och kompletterar varandras, men också att deras olika teorier kan användas för att kritiskt granska de andras. Uppsatsen kommer även att ta upp stats-centrerade ideologier och hur kosmopolitisk teori skiljer sig från den.

Nyckelord: kosmopolitism, nationalstat, suveränitet, statslöshet, Hannah Arendt, Immanuel Kant, John Rawls, Seyla Benhabib, rättigheter

Innehållsförteckning

Abstract	2
Innehållsförteckning	3
1.1 Inledning	4
1.2 Syfte och frågeställningar	4
1.3 Avgränsningar och urval	5
1.3.1 Uppsatsens struktur	6
1.3.2 Referenshantering	7
1.4 Metod	7
1.4.1 Idéanalys	7
1.4.2 Tillvägagångssätt	9
2. Tankeskolor och material	10
2.1 Stats-centrerade	10
2.2 Kosmopolitiska	12
2.2.1 Immanuel Kant	13
2.2.2 Hannah Arendt	14
2.2.3 John Rawls	14
2.2.4. Seyla Benhabib	15
2.2.5 Jürgen Habermas	16
3. Resultat och analys	18
3.1 Rättigheter och medborgarskap	18
3.2 Statslöshet	23
3.3 Nationalstaten och suveränitet	25
4. Diskussion och slutsats	30
4.1 Slutsats och svar på frågeställningarna	30
4.2 Diskussion om metod och själva uppsatsen	33
Litteraturlista	34

1.1 Inledning

Medborgarskap, ett rättsligt bindande förhållande som kan uppstå mellan en stat och en individ (medborgare) enligt lag antingen automatiskt, t.ex. vid födelse, eller efter anmälan eller ansökan. Att inneha medborgarskap i en stat innebär normalt vissa rättigheter, såsom t.ex. rätt att bo och arbeta i staten, rätt att resa till och från staten, rösträtt, rätt att inneha vissa tjänster och diplomatiskt skydd. Medborgarskapet innebär i regel också skyldigheter, bl.a. att betala skatt eller fullgöra värnplikt.¹

Så här definierar Nationalencyklopedin begreppet medborgarskap. I den här uppsatsen kommer just det begreppet att stå i fokus. Jag kommer att diskutera medborgarskap med utgångspunkt i kosmopolitiska teorier som berör ämnet. Närmare kommer jag att prata om medborgarskap och hur det hör ihop med rättigheter. Jag kommer att göra en idéanalys av mina valda teorier och utgå från min läsning, tolkning och analys. Jag kommer att, för att göra det lättare att angripa det vida begreppet medborgarskap, att fokusera på rättigheter och ha ett rättighetsperspektiv som genomgående i uppsatsen. Då medborgarskap är ett väldigt stort och omfattande begrepp kommer jag att avgränsa mig till att titta på teorier som utmanar den klassiska synen på vad medborgarskap är, då uppsatsen även har en teoriutvecklande ambition. Jag kommer att låta teoretiker som exempelvis Hannah Arendt, Seyla Benhabib, John Rawls och Immanuel Kant utmana, komplettera, kritisera och hålla med varandra om sina respektive idéer om hur man kan förstå medborgarskap och hur medborgarskap, enligt dem, bör se ut för att rättigheter ska kunna tillgodoseas. Vidare kommer jag att fokusera på ett antal olika aspekter inom fältet medborgarskap, som teorierna ska ge sina insikter på för att läsaren av den här uppsatsen ska få en förståelse för hur begreppet medborgarskaps relation till mänskliga rättigheter ser ut ur ett kosmopolitiskt synsätt.

Vi lever i en värld där gränser suddas ut samtidigt som de förstärks, där människor är i större rörelse än någonsin men samtidigt fast knutna till den nationalitet de föddes in i. Vi lever i en värld där globaliseringen är ett faktum. Ändå lever nationalstaten kvar och världen är uppbyggt med stater som de främsta aktörerna. Utifrån detta är det intressant att titta på just begreppet medborgarskap.

1.2 Syfte och frågeställningar

Syftet med den här uppsatsen är att undersöka begreppet rättigheter utifrån kosmopolitiska teorier om medborgarskap, och hur detta skiljer sig från de mer vedertagna teorierna som präglar interna-

---

¹ Nationalencyklopedin, "medborgarskap", [hämtad 16 december, 2015] <http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/medborgarskap>

tionella relationer historiskt och idag. Syftet är att dels ta reda på hur olika kosmopolitiska teoretiker ser på de aspekter som presenteras nedan, och låta de resonera med varandra om de frågeställningar den här uppsatsen utgår från.

De huvudsakliga idéfälten jag valt att dela upp mina teoretiker i är de med en *kosmopolitisk* utgångspunkt och de idéer som är mer *stats-centrerade*. I början av uppsatsen kommer jag att presentera de teorier som är de rådande och som säger mest om hur det faktiskt ser ut i världen idag, de som jag har valt att kalla för de stats-centrerade teorierna. Syftet med detta är att visa vad det är som de kosmopolitiska teoretikerna jag valt att använda mig av i den här uppsatsen kontrasterar och ger en alternativ förståelse mot. De här kommer att presenteras ytterligare i teoriavsnittet, och där kommer även de valda teoretikerna att beskrivas vidare. Uppsatsen kommer att fokusera på hur de olika kosmopolitiska teoretikerna ser på medborgarskap och rättigheter; hur deras idéer skiljer sig och var de motsäger varandra, vilka centrala gemensamma drag som går att urskilja och vilka olika inriktningar som finns inom det kosmopolitiska teorifältet. Uppsatsen kommer framför allt att fokusera på teorier kring medborgarskap och hur medborgarskap är kopplat till rättigheter. Vidare kommer jag att lägga fokus på aspekter som medlemskap, suveränitet, statslöshet och nationalstatens funktion. Jag kommer att ställa de olika teoritraditionerna mot varandra med syftet att få ökad förståelse för hur det teoretiska fältet kring medborgarskap och rättigheter ser ut. Min huvudsakliga frågeställning är:

- Hur kan mänskliga rättigheter förstås i relation till medborgarskap utifrån en kosmopolitisk idétradition? Vilka förutsättningar anser de vara centrala för att rättigheter ska tillgodoses?

Vidare kommer jag även att söka svar på de mer konkreta frågorna:

- Hur ser kosmopolitiska teoretiker på aspekterna
  - statslöshet?
  - nationalstaten och suveränitet?

1.3 Avgränsningar och urval

Den här uppsatsens centrala tema medborgarskap har det forskats och skrivits väldigt mycket om. Med anledning av detta kommer jag inte att presentera en forskningsöversikt över forskningsfältet, utan kommer istället att presentera mitt urval och minan avgränsningar. Jag har varit tvungen att avgränsa mig avsevärt mycket för att låta uppsatsen vara dynamisk och driva framåt, och inte bli för ytlig. Därför har jag exempelvis valt att inte ha så mycket av en historisk kontext till de teorier jag

valt. I teoriavsnittet kommer jag att beskriva Immanuel Kants kosmopolitiska idéer från 1700-talet, och sedan använda dem som historisk anknytning genom uppsatsen, men jag kommer inte att täcka teorifältet kring Kant och hans tid ytterligare. Bortsett från Kant och Arendt är mina valda teoretiker relativt nutida. Att ge en historisk kontext till forskningen och teorier om medborgarskap hade varit intressant, men inte nödvändigt för att uppsatsen skulle svara på de frågeställningar den utgår från. Då jag anser att medborgarskap och de aspekter som finns runt detta (asylsökande, statslöshet, korsa gränser etc) är ett högaktuellt ämne som behöver diskuteras och ges perspektiv på, har jag valt att lyfta fram de teorier jag valt. En viss historisk anknytning finns genom uppsatsen, men endast då det ansetts vara relevant.

Jag har även behövt avgränsa mig när det kommer till mitt val av teorier. Hade jag valt att täcka hela det teoretiska fältet kring medborgarskap hade analysen blivit för ytlig, så istället valde jag att ta utgångspunkt i att den rådande mest gällande teorin inom internationella relationer är realismen. Där ifrån valde jag sedan att låta de kosmopolitiska teoretikerna ställas mot varandra och inte ta in så mycket från teorier som motsätter sig de kosmopolitiska, då min förhoppning var att det då skulle bli en mer djupgående och därmed mer intressant analys.

En annan viktig aspekt av den här uppsatsen är att jag valt att framställa det på så sätt som att realismen är "sanningen" kring hur det internationella samhället är utformat idag. Jag anser det därför värt att understryka att jag förstår att det så klart är mer komplext än så och att realismen inte är den enda teorin som kan säga något om hur det ser ut idag. Anledningen till att jag valt att endast presentera realismen som den teori som mina kosmopolitiska teorier ska vara en motpol till är att det helt enkelt är begränsat med utrymme i uppsatsen, och skulle kräva mycket av uppsatsens totala utrymme om fler teorier som skulle motsvara den rådande diskursen skulle presenteras.

1.3.1 Uppsatsens struktur

I den här uppsatsen har jag valt att slå samman de två kapitlen "resultat" och "analys", då resultatet av min ingående läsning av teorierna är, i enlighet med min metod, just en analys av dem. Jag kommer att presentera vad jag kommit fram till i läsningen och även analysera resultatet löpande genom att jämföra teorierna med varandra och se vad som händer när man låter teorierna resonera om samma ämnen utifrån sina olika förståelser och ideologiska utgångspunkter. Jag har även valt att slå ihop kapitlen "diskussion" och "slutsats". Detta för att jag kommer att presentera det som blivit svaret på mina frågeställningar, och diskutera kring detta. Jag kommer även att diskutera kring själ-

va uppsatsen, på vilka sätt det har gått som jag föreställt mig och på vilka sätt jag stött på motsägelser eller problem.

Jag har även valt att inte ha ett teorikapitel, då teorierna presenteras under hela uppsatsen då det är det som är poängen med den här uppsatsen. Istället för ”teori” har jag valt att kalla det för ”tankeskolor”, där jag kort kommer att presentera de huvudsakliga teoretiska inriktningarna jag utgår från. Dessutom kommer jag i det kapitlet att presentera några av de mest centrala filosoferna och teoretikerna i den här uppsatsen.

Som sagt är detta en teoretisk uppsats där teorierna ska stå i fokus och granskas, så mängden empiri och ”verkliga exempel” är mycket begränsat, just för att det skulle ta upp för stort fokus. Dock har jag under vissa rubriker i mitt resultat- och analyskapitel valt att ha en kort empirisk bakgrund till det ämne som kapitlet ska handla om, detta för att läsaren ska dels förstå anledningen till att diskutera detta och dels för att ge en kontext till de begrepp som kommer att användas.

1.3.2 Referenshantering

Jag använder mig av referenssystemet Oxford. Då min metod i den här uppsatsen gått ut på att läsa, förstå och analysera filosofiska texter, kommer det inte att finnas sidhänvisningar till alla resonemang som förs. Vissa resonemang är sådana som jag själv läst ut mellan raderna och gjort tolkningar på. Vissa resonemang är sammanfattningar av sådant som finns skrivet på fler än en plats. Dock kommer självklart att sidhänvisningar att vara av stor vikt när jag tar upp något specifikt eller något som är konkret hämtat från en viss plats i en viss text. Men oftast kommer referenserna att syfta till generella resonemang som teoretikerna framför genomgående i sina texter, men även sådant som jag själv tolkat. När det är mina egna tolkningar kommer detta att framgå tydligt.

1.4 Metod

1.4.1 Idéanalys

Jag har valt att använda mig av metoden beskrivande idéanalys. I boken *Grundbok i idéanalys* skriver Ludvig Beckman om idéanalysen som metod. Beckman poängterar att metoden kan vara något förvirrande då den ofta används tillsammans med andra, men att den trots sin något diffusa definition kan erbjuda ”[...] något mer, en uppfattning om vad som skall studeras och för vilka

syften”². Metoden är alltså inte en analysteknik, utan en metodologi som även inbegriper en teori angående förhållandet mellan forskaren och forskarens material.³ Den beskrivande idéanalysen går ut på att beskriva ett material, som i fallet med den här uppsatsen blir att beskriva de teorier om som jag valt ut. En kritik mot den här metoden kan vara att man inte för forskningen framåt eller bidrar till forskningen sätt endast genom att beskriva, och att det därför kan vara otillräckligt med idéanalys. Beckman hävdar dock att beskrivningar kan bidra till förklaringar, som ju är det man strävar efter inom forskningen. Beckman skriver att beskriva inte innebär att man bara refererar materialet, utan att man infererar, alltså att man analyserar och drar slutsatser om materialet.⁴

För att kunna använda sig av metoden idéanalys kan det vara bra att börja med att definiera vad en idé är för något. Enligt Göran Bergström och Kristina Boréus i boken *Textens mening och makt* kan en idé definieras så här:

“[...] såväl en föreställning om verkligheten, som en värdering av företeelser eller en föreställning om hur man bör handla. [...] Värderingar och föreställningar om hur man bör handla uttrycks med normativa påståenden.”⁵

Det ”nya” jag kommer att bidra med genom att använda mig av idéanalys är att jag kommer att presentera kosmopolitiska teorier om medborgarskap på ett sammanfattande sätt med utgångspunkt i vissa aspekter som jag anser vara centrala i diskursen om medborgarskap och ärtigheter. Beckman menar att forskaren som använder sig av idéanalys måste själv argumentera och grunda sina tolkningar och slutsatser. Forskarens uppgift är inte att säga det uppenbara, det som alla vet, utan att ha ett kritiskt förhållningssätt. Det krävs också att man i idéanalysen inser att teorin som studeras kan vara omtvistad och ha olika innebörd beroende på hur den tolkas, och att man ska vara beredd på att se oklarheter i texten.⁶

I den här uppsatsen är idéanalysen min utgångspunkt, men med visst utrymme för att jag låter läsningen av teorierna styra. Ingående läsning och analys av texter av de teoretiker jag valt att fokusera på är metoden som ligger till grund för min uppsats.

---

² Ludvig Beckman, 2005, Grundbok i idéanalys: det kritiska studiet av politiska texter och idéer, Santérus, Stockholm.s. 10

³ Beckman, 2005, s. 10

⁴ Beckman, 2005, s. 27

⁵ Göran Bergström & Kristina Boréus, *Textens mening och makt: metodbok i samhällsvetenskaplig textanalys*, Studentlitteratur, Lund, 2000 s. 42

⁶ Beckman, 2005, s. 23

1.4.2 Tillvägagångssätt

Jag har valt att framför allt fokusera på den kosmopolitiska teorin. Först föreföll det mig naturligt att låta en annan teoritradition få lika stort fokus och utrymme i den här uppsatsen, men efter läsning av teorierna och insikt i hur omfattande och dynamiska de är i sig, valde jag att endast ha med en kort presentation av en tankeskola som tydligt motsätter sig de kosmopolitiska teorierna. Valet av denna grundar sig i att jag ville ha en teori som dels säger något om och som har präglat de system som råder i världen idag, och dels för att tydligt visa vad det är som mina huvudsakliga teoretiker reagerar på och ger en alternativ bild till.

När jag började min läsning av teorierna ansåg jag att gemensamma teman som skulle vara intressant att ta upp i den här uppsatsen var exempelvis ansvar, genus och universalism, men i min fortsatta läsning och granskning föreföll dessa aspekter inte lika framträdande som de som jag sedan valde att fokusera på, nämligen statslöshet, mänskliga rättigheter, suveränitet, medlemskap och rätten att ha rättigheter. Bakom den här uppsatsen ligger mycket läsning, funderingar och övervägningar kring vad som är relevant och intressant att ta upp.

Anledningen till att jag valde att ha ett rättighetsperspektiv, alltså låta teoretikerna resonera med varandra med rättigheter i fokus, är framför allt för att uppsatsen ska vara relevant för ämnet mänskliga rättigheter. En alternativ ”läsning” av teoretikerna hade kunnat vara mer fokuserat på internationella relationer, alltså staters relation till varandra, internationella lagsystem och global ansvarsfördelning. Jag kommer att prata om dessa aspekter, men inte på en politisk nivå så mycket som ur ett rättighetsperspektiv.

2. Tankeskolor och material

I den här uppsatsen kommer teorierna stå i fokus. Jag kommer att låta ett antal teorier och teoretiker samtala och resonera med varandra, bildligt talat. Jag vill titta på hur de skiljer sig åt och hur de kan förstås som lika, utifrån deras resonemang kring mina frågeställningar. Då uppsatsen kommer att handla om teorier och ha dem i fokus, kommer jag i det här avsnittet bara presentera mina två mest framstående tankeskolor och de valda teoretikerna lite kort, så att läsaren har en bakgrund och kontext att förstå analysen genom. De teoretiker jag valt att presentera här är de som jag anser vara de centrala för min uppsats. Det kommer att presenteras ett antal ytterligare teoretiker vidare i uppsatsen, men de är sådana som jag inte anser vara tillräckligt framträdande för att behöva en djupare introduktion. Dessa ytterligare har jag valt för att de antingen kompletterar och ”härstammar” från mina ”huvudteoretiker”, eller för att de lyfter något som kan ge perspektiv eller nyans till det jag skriver om.

2.1 Stats-centrerade

För att få förståelse för hur de kosmopolitiska teorierna har uppkommit och på vilket sätt de ifrågasätter den rådande världsordningen, behöver man ha förståelse för vilka teoretiska idétraditioner som präglat internationella relationer genom historien. De stats-centrerade idéerna är ett klassiskt, vedertaget och traditionellt sätt att se på världen. Den mest centrala teorin är realismen, som ligger till grund för hur internationella relationer ser ut idag. I boken *The Globalization of World Politics* definierar Tim Dunne och Brian C. Schmidt vad realism är för något. Till att börja med är det av största vikt att poängtera att realismen är en gammal idétradition och har många olika inriktningar och betydelser.⁷ Det är svårt att fånga exakt vad realismen är, men jag vill ge en generell bild av realismen då det är oundgängligt i den teoretiska inriktningen jag vill beskriva. ”*Rationality and state-centrism are frequently identified as core realist premises*”⁸ skriver Jack Donnelly i kapitlet om realism i *Theories of International Relations*. Den inriktningen inom realismen som jag valt att fokusera på är stats-inriktningen (eng. *statism*). Dunne och Schmidt skriver att realismens idéer går att spåra från långt tillbaka, men har varit dominerande inom akademiska teorier inom fältet internationella relationer. Att realismen är stats-centrerad innebär att den anser att staten är den främsta och

---

⁷ John Baylis, ”Realism”, i Smith, Steve & Owens, Patricia (red.), *The globalization of world politics: an introduction to international relations*, 5. ed., Oxford University Press, Oxford, 2011 s. 145

⁸ Jack Donnelly, ”Realism”, i Burchill, Scott (red.), *Theories of international relations*, 3. ed., Palgrave Macmillan, Basingstoke, 2005 s. 29-30

viktigaste aktören, och att statens agerande är rationellt. Individer, bilaterala organisation och politiska partier är underordnade staten och stater agerar för att få antingen ökad makt eller ökad säkerhet.⁹

En viktig aspekt för den fortsatta analysen i den här uppsatsen är att definiera vad som är målet för stater enligt realismen. Målet är att uppnå en mindre farlig värld, en värld där statens egen säkerhet är stark. Detta är överordnat sådant som en fredlig värld, rättvisa, säkerhet för individer etc. Donnelly skriver att staters agerande inte kan ske på universella moraliska principiella grunder. Inom realismen förekommer det att man talar om den mänskliga naturen (*eng. human nature*) när man vill beskriva människor som egoistiska, giriga och på jakt efter ära. Ett annat viktigt begrepp inom realismen är anarki, då de anser att det är vad som råder i världen, alltså att alla stater är suveräna och därför tävlar med varandra om makt på olika sätt. Den rådande anarkin uppmuntrar till att ge uttryck för det allra värsta aspekterna av den mänskliga naturen, alltså maktkamp, ära, osäkerhet, tävling, krig och konflikt.¹⁰

För att diskutera medborgarskap och förstå hur nationalstaten som koncept kan kritiseras och vändas och vridas på, behöver man förstå att realismen som ideologi har präglat internationella relationer hittills i världen. Resten av uppsatsen kommer att utgå från att det är realismens idéer som dels är den centrala i internationella relationer idag, och att det är dessa som säger mest om hur det faktiskt ser ut idag, och dels att det är realismens idéer som de kosmopolitiska teorierna reagerar på och att de har uppkommit som en motpol till dessa.

Ett annat viktigt koncept inom realismen är suveräniteten. Suveränitet kan definieras som auktoritet, autonomi och som suverän makt inom ett visst territorium. Territorium tas för givet som det avgränsade för hur suveräniteten sträcker sig, och även inom internationella organisationer så som FN och EU är medlemsstaterna definierade utifrån sina territoriella gränser. Suveränitet kan vara absolut eller icke-absolut, där den absoluta suveräniteten ställer sig över lagen men den icke-absoluta kan vara vad vi kan se att medlemsstater i EU har, nämligen att vissa frågor som handel och vissa ekonomiska policies sträcker sig utanför varje lands suveräna system.¹¹

---

⁹ Baylis, 2011, s. 154-155

¹⁰ Donnelly, 2005, s. 31

¹¹ Stanford Encyclopedia of Philosophy, "Sovereignty", 8 juni 2010, [hämtad 4 december 2015] <http://plato.stanford.edu/entries/sovereignty/>

I den fortsatta uppsatsen har jag valt att inte låta realisem eller den stats-centrerade ha en allt för framträdande roll. Detta kapitel syftar till att ge en bakgrund till hur stats-centrerade tankestrukturer ser ut, och visa på vilket system som är det gällande idag. Enstaka gånger kommer Carl Schmitt att nämnas, en stor filosof med stats-centrerade värderingar. Dock kommer han då att användas för att visa på något som mina valda teoretiker kontrasterar mot.

2.2 Kosmopolitiska

Den teoretiska inriktningen jag valt att framföra allt fokusera på i den här uppsatsen är den kosmopolitiska. Kosmopolitiska teorier kan anses hamna inom teorifältet kritiska teorier. Till skillnad från den stats-centrerade inriktningen utgår kosmopolitismen från en föreställning om att stater inte bör vara de primära aktörerna i världen. De problematiserar kring staters roll och staters funktion. Stanford Encyclopedia of Philosophy definierar kosmopolitism som en ideologi som menar att alla människor är eller bör vara medborgare i ett enda samhälle, där termen "världsmedborgare" används, antingen ordagrant eller som ett metaforiskt begrepp. Kosmopoliter ifrågasätter och motsätter sig de förpliktelser som finns gentemot institutioner.¹² Det är viktigt att poängtera att det fokus som förespråkare för kosmopolitismen har kan variera, vissa menar att fri marknad är det viktigaste, vissa kritiserar politiska institutioner och andra har mer moraliska argument för sin kosmopolitiska hållning. Anledningen till att detta är viktigt att understryka innan teorin presenteras närmare är att det, liksom inom alla olika teoriinriktningar, kan skilja sig mycket åt från teoretiker till teoretiker hur radikal man är, hur man tolkar tidigare forskning och hur man definierar de olika begreppen. Just detta ska den här uppsatsen försöka komma åt, och de olika kosmopolitiska teorierna kommer att läsas utifrån ett rättighetsperspektiv. Allmänt kan dock sägas att de olika filosoferna i den här uppsatsen delar en idé om att världen måste vara uppbyggd kring *liberal societies*. Vad som menas med detta kan tolkas olika av de olika teoretikerna, men generellt så handlar det om frihet, universalism, människors garanti av rättigheter och att komma bort från teokrati, fascism, nationalism och auktoritära stater.

Nedan kommer en presentation av mina valda teoretiker, de som kommer att vara mest frekvent förekommande i uppsatsen. Andra tänkare kommer att förekomma vidare i uppsatsen.

---

¹² Stanford Encyclopedia of Philosophy, "Cosmopolitanism", 1 juli 2013, [hämtad 15 november 2015] <http://plato.stanford.edu/entries/cosmopolitanism/>

2.2.1 Immanuel Kant

För att få bättre förståelse för hur den här teorin har utvecklats och vad den kommer från tänker jag börja med att presentera 1700-tals filosofen Immanuel Kant som är en av den kosmopolitiska teorins förfäder och grundare. Han lanserade en idé om ett juridiskt och politiskt kosmopolitiskt system som kritiserar upplysningens ideal och pratar om en världsstat där alla människor är medborgare. Även i Kants kosmopolitism finns flera olika teman representerade, dels de juridiska och politiska och dels de moraliska.¹³

”Third Definitive Article in the conditions of a Perpetual Peace. ‘The Rights of men as Citizens of the world in a cosmo-political system, shall be restricted to conditions of universal Hospitality.’ [...] But the social relations between the various Peoples of the world, in narrower or wider circles, have now advanced everywhere so far that a violation of Right in one place of the earth, is felt all over it.”¹⁴

Citatet ovan är hämtat från Immanuel Kants bok *Perpetual Peace*, ett av de verk där han förespråkar kosmopolitism på ett sätt som inspirerar och präglar än idag, då hans idéer och förslag på en kosmopolitisk ordning som skulle stärka mänsklighetens moraliska natur är väldigt applicerbart på världen och inom internationella relationer än idag. Kant förespråkar och föreslår en internationell rättslig ordning som skulle vara extern och överordnad stater. Han menar att stater bör fortsätta vara suveräna, men att nationalstaten är ett problematiskt koncept som organiserar människor på ett sätt som inte är ultimt.¹⁵ *Perpetual Peace* är den bok som jag har satt mig in i den här uppsatsen och som jag kommer att utgå från när det kommer till Kants idéer.

Trots kritik mot Kants Europa-centrerade världsbild, och att denna är motsägelsefull till de kosmopolitiska ideal han förespråkar, kan Kants definition av kosmopolitanism hjälpa oss att förstå grunden i teorin. Dessutom hävdar många senare teoretiker att man tydligt kan se en utveckling i Kants resonemang, där han går från att prata om de europeiska rasens överlägsenhet till att tjugo år senare helt gått ifrån dessa resonemang och istället pratar om öppnare gränser, mot slaveri, mot kolonialism etc.¹⁶ Kants definition av moralisk kosmopolitism är att varje människa bör betraktas som ett syfte (*eng. end*) i sig, och att världen bara är en uppsättning av syften i ett gemensamt samvälde. Han har även ett rättsligt resonemang om kosmopolitism som innebär att stater likaså in-

---

¹³ Georg Cavallar, "Cosmopolitanisms in Kant's philosophy", *Ethics & Global Politics*, vol. 5, no. 2, 2012, s. 97

¹⁴ Immanuel Kant, 1795, *Perpetual Peace: A Philosophical Sketch*, Slought Foundation, Philadelphia, 2010. s. 24

¹⁵ Fine, R, & Boon, V 2007, 'Cosmopolitanism: Between Past and Future', *European Journal Of Social Theory*, 10, 1, s. 9

¹⁶ Cavallar, 2012, s 100

divider bör ingå i en universell stat för mänskligheten. Det här är alltså inte ett moraliskt system utan ett förslag till ett rättsligt. Detta innebär att alla människor och stater är fullvärdiga juridiska personer. Värt att notera är att stater har en given roll i det här systemet, där deras uppgift är att förändra sig på så sätt att de närmar sig en enad juridisk stat.¹⁷

2.2.2 Hannah Arendt

Hannah Arendt är en annan teoretiker vars tankar jag kommer att använda mig av i den här uppsatsen. Hennes teoris fokus ligger på att diskutera vad som händer när ens medborgarskap tas ifrån en och hur en människa utan tillhörighet till en stat uppfattas som människa. Arendt menar att de som förespråkar mänskliga rättigheter inte vet hur de ska agera när mänskligheten är det enda som någon har, utan tillhörighet till institutioner eller med andra relationer. *"The world found nothing sacred in the abstract nakedness of being human"* skriver hon i sin bok *The origins of Totalitarianism*. Hannah Arendt driver tesen och kritiserar det faktum att en måste tillhöra en stat eller ha anknytning till annan institution för att få sina rättigheter tillgodosedda. Hon menar att det främsta problemet med att inte ha tillgång till att göra anspråk på sina rättigheter inte är att en i och med det inte har tillgång till rättigheterna i sig, utan att en inte tillhör något samhälle eller gemenskap. Hannah Arendts idé om *"a right to have rights"*, alltså att vi lever i en värld där mänskligheten är organiserad och uppdelad i samhällen, och därmed bedöms utifrån sin tillhörighet till ett sammanhang som kan eller inte kan tillgodose ens rättigheter. Arendts resonemang om rätten till att ha rättigheter kommer att vara vägledande i den här uppsatsen, och även hennes teorier kring statslöshet kommer att tas upp. Jag har valt att utgå från ett kapitel ur ovan nämnda bok, som heter *The decline of the Nation-State, and the End of the Rights of Man*. Anledningen till att jag valt ut det kapitlet är att mycket av uppsatsens centrala teman finns representerade där, och det har även varit en tongivande text hos många av mina andra valda teoretiker. *"We are not born equal; we become equal as members of a group on the strength of our decision to guarantee ourselves mutually equal rights."*¹⁸ Skriver Hannah Arendt, och det citatet sammanfattar hennes ståndpunkt på ett bra sätt.

2.2.3 John Rawls

En annan av de huvudsakliga tänkarna i den här uppsatsen är den amerikanske filosofen John Rawls, och framför allt hans bok *Folkens rätt* (eng. *The Law of Peoples*). Rawls är märkbart inspir-

---

¹⁷ Cavallar, 2012, s. 99

¹⁸ Arendt, Hannah, 1973, *The origins of totalitarianism*, New ed. with added prefaces, Harcourt Brace Jovanovich, New York. s. 301

erad av Kant och den av Rawls teorier jag kommer att fokusera på, Folkens rätt, kan anses vara en respons eller utveckling av Kants ideal. Rawls lanserar i den boken ett ramverk för hur internationell rättvisa kan uppnås, och vad som skulle krävas av samhällets grundläggande funktioner. Han vill skifta fokus från nationer till folk. Rawls använder termen *peoples* som jag kommer att översätta till folk. Med folk och de sammanslutningar av folk som *The Law of Peoples* syftar till att förespråka, menar Rawls ett sorts folksamfund där en uppsättning gemensamma faktorer binder medlemmarna samman. Dessa faktorer är att ha en gemensam styrelse, gemensamma sympatier och vara av moralisk natur. Vidare definieras Rawls idé om folkens rätt utifrån ett antal principer, som sedan hela hans resonemang utgår från, som är dessa:

1. Peoples (as organized by their government) are free and independent, and their freedom and independence is to be respected by other peoples.
2. Peoples are equal and parties to their own agreements.
3. Peoples have the right of self-defense but no right to war.
4. Peoples are to observe a duty of non-intervention.
5. Peoples are to observe treaties and undertakings.
6. Peoples are to observe certain specified restrictions on the conduct of war (assumed to be in self-defense).
7. Peoples are to honor human rights.¹⁹

Rawls har skrivit många centrala filosofiska verk, bland annat om okunnighetens slöja och *A theory of Justice*. I den här uppsatsen har jag valt att fokusera på Folkens rätt då den boken och det ramverk han lanserar där är intressant i förhållande till dels mina frågeställningar men också mina andra valda teoretiker.

2.2.4. Seyla Benhabib

Seyla Benhabib, en teoretiker vars närvaro kommer att vara hög i den här uppsatsen, är en amerikansk-turkisk filosof. Hennes teorier om medborgarskap och kosmopolitism kan tolkas som liknande, eller i alla fall inspirerad av, Arendts, men i en annan kontext och i ett utvecklat och uppdaterat format. Först och främst konstaterar Benhabib att det moderna nationalstatssystemet är under omgörning. Hon menar att systemet som det ser ut idag är präglad av stats-centreringen (*eng. state-centrism*), alltså att det är stater som är de aktiva och huvudsakliga deltagarna i den internationella arenan och att beslut bör fattas av stater som aktörer. Idén om den ”inre världen” där politiken är begränsad till statsgränsen jämfört med den ”yttre världen” präglad av utrikespolitiska, diplomatiska och militära relationer, håller på att genomgå en omvandling. Benhabib använder sig

---

¹⁹ John Rawls, 2001, *The Law of Peoples*, Harvard University Press, Cambridge. s. 46

av begreppet av-territorialisation och menar att det inte finns någon anledning att göra anspråk på eller hävda nationalstatens totala slut, men att den utveckling av det politiska systemet vi ser idag nästan är ironiskt då mycket är motsägande och kontraproduktivt. Staters gränser stärks, men är mer porösa och utsatta för utomståendes vilja att ta sig in än någonsin. Staters suveränitet när det kommer till att ha i besittning t. ex. sin ekonomi, militär och teknik håller på att lösas upp, samtidigt som de kraftigt fastställs. *"The old political structures may have waned but the new political forms of globalization are not yet in sight."*²⁰

Benhabib förespråkar ett nytt typ av medlemskap. Så här skriver hon:

"I will underscore the significance of membership within bounded communities and defend the need for "democratic attachments" that need not be directed toward existing nation-state structures alone. Quite to the contrary: as the institution of citizenship is disaggregated and state sovereignty comes under increasing stress, sub-national as well as supra-national spaces for democratic attachments and agency are emerging."²¹

Med detta citatet visar Benhabib på en viktig aspekt av kosmopolitism; nämligen att man inte nödvändigtvis är emot stater som koncept, och att man kan se på vilket sätt staters funktion kan utvecklas till att gynna sina medborgare mer, trots att man ifrågasätter och problematiserar nationalstaten som koncept. Hon understryker vikten av att ha en institutionell (demokratisk) anknytning. Annat som Benhabib förespråkar är minoriteters rättigheter och mångkultur, tolerans för folks olikheter och porösa gränser där människor får röra sig fritt.

Jag kommer i denna uppsatsen framför allt att använda mig av Benhabibs bok *The rights of Others* då jag anser att den har ett tydligt mänskliga rättighets-perspektiv, och är därför särskilt intressant. Benhabib har varit mycket produktiv och skrivit många intressanta artiklar, och jag kommer att använda mig av några av dem i den här uppsatsen.

2.2.5 Jürgen Habermas

Jürgen Habermas är kanske en av de absolut mest framstående teoretikerna inom det här fältet. Det har varit oundvikligt att han har kommit in delvis i den här uppsatsen, men är inte någon som jag

---

20 Seyla Benhabib, 2003, "Transformations of Citizenship: The Case of Contemporary Europe", *Government and Opposition*, vol. 37, no. 4, s. 441

21 Seyla Benhabib, "Borders, Boundaries, and Citizenship", *PS: Political Science and Politics*, 2005, vol. 38, no. 4 s. 674

fokuserat på genom att sätta mig in exakt i hur hans kosmopolitism ser ut och vad han föreslår. När Habermas kommer att dyka upp i uppsatsen så är det för att nyansera eller ge ytterligare en dimension till någon av de huvudsakliga teoretikerna snarare än att presentera hans egen.

3. Resultat och analys

3.1 Rättigheter och medborgarskap

I det här kapitlet kommer jag att titta närmare på hur den kosmopolitiska teorins syn på rättigheter och medborgarskap ser ut. Jag kommer att presentera de delar som jag anser vara väsentliga av hur de valda teoretikerna resonerar kring rättigheter och hur de påverkas av hur ens medborgarskap ser ut. I det här kapitlet kommer de centrala aspekter jag tycker mig hittat att tas upp, och dessa är framför allt frågan

John Rawls har skrivit den klassiska boken *The Law of Peoples* som publicerades år 1993. Den är ett nyckelverk inom det filosofiska fältet om internationell rättvisa. I boken talar han om hur rättvisa ska fördelas globalt, och pratar om rättvisa och mänskliga rättigheter utifrån människors tillhörighet till stater på ett intressant sätt. I *The Law of Peoples* presenterar John Rawls ett ramverk för hur internationell rättvisa kan uppnås. Vid första läsningen kan Rawls verka tillhöra ett den grenen av teoretiker som förespråkar kosmopolitanism, men att läsa Rawls parallellt med exempelvis Benhabib gör att man kan tolka honom som att vara förhållandevis låst vid idén om stater som aktörer och ha en viss stats-centrering i sina resonemang.

Seyla Benhabib förespråkar en ny typ av medborgarskap, ett medlemskap på politiska grunder, som ska öka rättigheter för immigranter, flyktingar, asylsökande, alltså de som anses som ”främlingar”, och skulle få dessa att integreras i den befintliga sociala och politiska organisationen. Benhabib understryker att de rådande gränsdragningarna i hur stater är utformade och organiserade definierar vissa som medlemmar och vissa som främlingar, och att detta beror på att stater definierar sina medlemmar utifrån deras nationella medborgarskap. Benhabib tycker inte att detta är ett lämpligt sätt att ordna människors medlemskap på.²² Rawls tar i sin beskrivning av hur rättigheter bör tillgodoses utgångspunkt begreppet han myntat, *Justice as fairness*, som på svenska översätts till differensprincipen och som innebär att ojämlikheter är rättfärdigade att förekomma om de gynnar de som har det sämst ställt i samhället.²³ Rawls förespråkar ett system där rättvisa ska fördelas inom samhällen som bör styras av en idé om det gemensamt bästa, a *common good*. Han menar att samhällen bestående av folk, se Rawls definition av detta i kapitel 2.2.3, där de värderingar som innehas av majoriteten är gynnande för alla invånare är bra samhällen. Detta, menar Rawls, skulle

---

²² Benhabib, Seyla, *The rights of others: aliens, residents, and citizens*, Cambridge University Press, Cambridge, 2004, s. 21

²³ Rawls, 2001, s. 38

göra att man inte utgör ett aggressivt hot mot sitt grannland, och att man är ett samhälle på ett sätt som gör att de som har det sämst har det som minst dåligt.²⁴ Med hjälp av Benhabibs idéer kan man problematisera detta, bland annat genom att kritisera Rawls för att vara för låst vid idén om slutna samhällen som bäst lämpade för att uppnå rättigheter. Att idén om detta visar på en stats-centrism som Benhabib försöker frånga. Benhabib pekar på hur hon anser sig skilja sig rent teoretiskt från John Rawls:

”My position differs from recent neo-Kantian theories of international justice which gives precedence to matters of distribution of resources and rights over questions of membership. I argue that a cosmopolitan theory of justice cannot be restricted to schemes of just distribution on a global scale, but must also incorporate a vision of just membership.”²⁵

Rawls skiljer sig från Benhabibs idéer om politiskt medborgarskap. Benhabib understryker vikten av att varje människa bör vara laglig och under något rättsligt system. Hennes system med politiskt medlemskap innebär bland annat friare och mer porösa gränser, och hon ger en alternativ bild till Rawls sätt att resonera med de stängda samhällena i fokus, som kanske snarare befäster den stats-centrerade världsbilden. Benhabib däremot menar att just de mer öppna samhällena där människor kan röra sig friare är det centrala för att mänskliga rättigheter ska kunna tillgodoses och har människors rörlighet i fokus i sitt resonemang²⁶. Rawls är mer bunden vid samhällens territoriella avgränsning än Benhabib. Benhabib menar också att något centralt i samhällens uppgift är att se till beskyddet av varje människas rätt att ha rättigheter.²⁷ Här kommer vi in på Hannah Arendts resonemang kring rättigheter. Hon understryker att det är av största vikt att ha politiskt status, om man ska ha rätt till rättigheter. Hon menar att en människa som förlorat alla sina kvalitéer, förutom just kvalitén att vara en människa, behandlas inte som en människa av de som ska vara dens medmänniskor. Arendt gör liknelsen att det är svårare att förstöra den rättsliga positionen hos en kriminell som tagit ansvar för det brott den begått än för någon som blivit avvisad de gemensamma mänskliga ansvaren.²⁸ Detta tolkar jag som att hon menar att det viktiga är att vara någon i systemet, att ha någon sorts anknytning till systemet är det som gör en till rättighetsinnehavare.

---

²⁴ Rex Martin, "Rawls on International Economic Justice in The Law of Peoples", *Journal of Business Ethics*, vol. 127, no. 4, 2015, s. 745

²⁵ Benhabib, 2004, s. 3

²⁶ Benhabib, 2004, 74

²⁷ Benhabib, 2004, s. 72

²⁸ Arendt, 1973, 300

I Arendts kapitel ”The Decline of the Nation-State and the End of the Rights of Man” i ovan nämnda bok redogör hon systematiskt för imperialismen europeiska stormakter ägnade sig åt, och den kapplöpning om Afrika som pågick.²⁹ Här kan man tolka det som att hon menar att nationalstaten användes som verktyg eller syfte för att en privilegierad klass skulle få utlopp för sin girighet när stora områden plundrades. Hon tar upp hur känsligt det kan vara om man låter principen om mänskliga rättigheter styra när det enda människorna under samma styre har gemensamt är att de är just människor. Arendt har ett kontinuerligt fokus på nationaliteter och minoriteter, då det var den frågan som var mest aktuell i den kontext hon befann sig i. Man märker tydligt att exempelvis Benhabib har ett mycket större fokus på människors rörlighet när det gäller asylsökande, flyktingar och annan typ av gräns-korsningar, trots att de båda utgår från resonemang om dels kritiken mot människors behov av tillhörighet till stater, och dels hur utanförskap och främlingskap är det som kan drabba människor allra hårdast.

”The conception of human rights, based upon the assumed existence of a human being as such, broke down at the very moment when those who professed to believe in it were for the first time confronted with people who had indeed lost all other qualities and specific relationships — except that they were still human. The world found nothing sacred in the abstract nakedness of being human”³⁰

Låt oss låta Benhabib och Arendt resonera ytterligare om ”a right to have rights”. Arendt sammanfattar sitt resonemang om imperialism och slutet på mänskliga rättigheter med att hävda att den rättighet som kan anses vara en av de mest fundamentala av de mänskliga rättigheterna är frihet, att varje människa är född fri. Hon menar att en rättslös person är en person utan sammanhang, utan anknytning till en institution som kan garantera en de rättigheter man är berättigad. Arendt resonerar framförallt om tillhörighet, och om erkännandet om detta. Ens status som en rättighetsinnehavande person är beroende av det faktum att man erkänns tillhöra någon sorts organiserad sammanslutning av människor. Vad som kan tyckas oklart i detta är hur detta erkännande ska ske, och vem det är som ska göra det. Men Arendt verkar ändå klart anse att det är just mänskligheten som ska bekräfta människor som medlemmar av den. Hon visar dock att detta är oklart hur och om det ens är möjligt. Benhabib gör en intressant jämförelse mellan Arendt och Kant, där hon menar att det Arendt förespråkar är en positiv skyldighet, alltså kräver något av människor för att det ska kunna infrias. Kant däremot förespråkar en negativ skyldighet hos oss, att inte göra något för att kränka den rätt till

---

²⁹ Arendt, 1973, s. 286

³⁰ Arendt, 1973, s. 299

mänsklig värdighet varje människa har rätt till.³¹ Benhabib låter Arendts resonemang underbygga hennes egen idé om ett politiskt medlemskap,

The right to have rights must combine the liberal vision of citizenship as entitlement to rights with the republican-democratic vision of membership through full democratic participation.³²

I citatet ovan nämner Benhabib en annan central del i hennes resonemang, nämligen det demokratiska deltagandet hos alla som är medlemmar i den politiska gemenskap hon förespråkar. För det kan tolkas som att hon tycker, att Arendts resonemang om en rätt till att ha rättigheter något tom och innehållslöst? Finns det inte en inneboende motsägelse i konceptet med rätten till att ha rättigheter, som man inte kan undgå att ifrågasätta, om vem som ska tillgodose denna rätt. Vem ska tillgodose rätten att ha rättigheter, om man inte tillhör ett system vars uppgift är just att tillgodose rättigheter? Benhabib menar att det är bara om vi tillhör ett styre som baseras på solidaritet som sådant som konsekvenser hos de som inte har nämnda tillhörighet kan undvikas.

Immanuel Kant, på många sätt grundaren av kosmopolitismen, kommer från en kontext där revolutioner gjordes i mänskliga rättigheters namn, men där det aldrig problematiserades kring staters roll i att vara de primära aktörerna att tillgodose rättigheter till sina medborgare. Kant gjorde detta, och ifrågasatte hur mänskliga rättigheter kunde behandlas och pratas om som något universellt, samtidigt som man såg bristerna i hur det gick när det blev staters uppgift. Till den här uppsatsen bidrar Kant med ytterligare en intressant aspekt, som man även kan se spår av i Rawls teori om rättigheter. Kant pratar om *hospitality rights* som jag har valt att översätta till rätten till gästfrihet, och med bakgrund av Kants verk *Perpetual Peace* valt att tolka som att handla om de anspråk på mänskliga rättigheter som är gränsöverskridande. I en artikel av Benhabib framgår det att hennes tolkning av Kant går ut på att hon anser honom som en banbrytande teoretiker som öppnar upp för en diskurs kring kosmopolitiska rättigheter, medan man samtidigt kan fundera kring om detta är en välvillig tolkning från hennes sida, och Kants system egentligen går ut på att mer än Benhabib tolkar det som ska falla under statens makt och funktion.³³ När jag läser Kant tolkar jag det som att hans syn på rättigheter handlar om att en som kommer som främling till ett land ska bli garanterad att mötas med gästfrihet, och inte det motsatta; fientlighet (*eng. hostility*). Detta indikerar också att

---

³¹ Benhabib, 2004, s. 58

³² Seyla Benhabib, "Twilight of Sovereignty or the Emergence of Cosmopolitan Norms? Rethinking Citizenship in Volatile Times", *Citizenship Studies*, 2007, vol. 11, no. 1, s. 19-36. s.

³³ Benhabib, Seyla & Post, Robert, *Another cosmopolitanism* [Elektronisk resurs], Oxford University Press, Oxford, 2006, s. 22

det är en skyldighet hos de på andra sidan den gräns som korsas, de som hör hemma där från början, att de ska bemöta främlingen med just gästfrihet.³⁴

För att förstå hur realismens idéer om dessa teorier om rättigheter kan man läsa det David Ingram har skrivit om hur Hans Kelsen, Carls Schmitt och Jurgen Habermas teorier resonerar med varandra kring frågor som mänskliga rättigheter och demokrati. Realisten Schmitt menar att en kosmopolitisk förståelse av mänskliga rättigheter är moraliserande och utan substans eller vidare innehåll. Han säger även att ett meningsfullt system där mänskliga rättigheter är ett lagsystem som är åtskilt från de lagar som erkänns av nationalstater, är omöjligt.³⁵ Kelsen däremot menar att ett internationellt lagsystem, en världsstat, är det rimliga för att tillgodose människor med rättigheter. En världsstat skulle innehålla underordnade stater som i sin tur skulle innehålla subjekten för rättigheter. Han menar att det skulle vara absurt att ha ett internationellt juridiskt system där olika stater ingår som fortsätter vara suveräna. Habermas reaktion till detta är att hävda att suveräniteten har utvecklats och ser annorlunda ut idag än den gjorde när Kelsen skrev det han skrev. Idag, hävdar Habermas, är det just staters suveränitet som är det som gör att de tillgodoser sina medborgare med just de grundläggande rättigheter som varje människa är berättigad.³⁶ Med Hannah Arendts resonemang om nationalstatens funktion, kan man problematisera detta resonemang med att lyfta de som inte har en tillhörighet till en stat. Hur ska deras rättigheter tillgodoses?

Realismens utgår som sagt från att stater är de bäst lämpade att se till sina medborgares mänskliga rättigheter. En stat har ansvar för de som är medborgare av staten, och sköter det bäst själv utan att andra stater ska lägga sig i, vilket är grunden i suveränitet. En av kosmopolitismens huvudsakliga kritik mot realismen och den stats-centrerade världsbild de förespråkar skulle kunna vara att de inte ser till problem som sker på en global nivå, så som svält, naturkatastrofer, kränkningar av mänskliga rättigheterna etc. då de är låsta vid den suveräna autonomin som stater besitter, och den makt och det ansvar som stater har över ett visst antal människor som befinner sig på ett visst territorium.

En viktig poäng att göra när man resonerar om Rawls och Benhabib är den distinktion mellan individ och folk som de två verkar göra. Jag förstår det som att Benhabib har ett mycket större fokus på individer och exempelvis individers rörlighet och tillhörighet till ett sammanhang, medan Rawls fokuserar på folk, *peoples*, i sina idéer. Kanske är det för stor skillnad att prata om global rättvisa

---

³⁴ Kant, 1795, s. 22

³⁵ Ingram, David, "Reconciling Positivism and Realism: Kelsen and Habermas on Democracy and Human Rights" (2013). Philosophy: Faculty Publications and Other Works. Paper 6, .s. 246

³⁶ Ingram, 2013, s. 247

och individers rättigheter i samma debatt? Eller är det just det som är intressant, hur två teoretiker som på många sätt har liknande resonemang ändå kan skilja sig så mycket.

Andrea Schlenker och Joachim Blatter skriver om rättigheter ur ett kosmopolitiskt synsätt och pratar om huruvida vi kan se inte bara en teoretisk bild av hur medborgarskap utvecklas, utan även rent empiriskt, och hur ett postnationellt medborgarskap börjar ta form:

Since the 1990s, this idea has become fashionable among scholars who argue that rights that were once derived from formal membership in a particular national community have become increasingly abstract, defined, and legitimated with reference to universal membership in the community of humankind.³⁷

De skriver även att man kan se den här utvecklingen i exempelvis Europa, där de som vistas inom Europas gränser är berättigade i princip samma ekonomiska rättigheter och tillgång till samma sociala tjänster som de som är medborgare. De menar att detta är något som skulle kunna fungera, och som påvisar ett medborgarskap eller medlemskap som går bortom de territoriella begränsande idéerna för vilka som har rätt till rättigheter.³⁸

3.2 Statslöshet

I FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna, artikel 15 kan man läsa:

1. Var och en har rätt till en nationalitet. 2. Ingen får godtyckligt fråntas sin nationalitet eller nekas rätten att ändra nationalitet.³⁹

För att få ökad förståelse för begreppet medborgarskap måste man också ta upp vad det innebär att inte ha ett medborgarskap och att inte tillhöra en stat; att var statslös. På det här området har Hannah Arendt varit en framstående teoretiker och hennes verk är centrala än idag. Arendt menar att statslöshet är en oundviklig konsekvens av uppkomsten av inrättandet av nationalstaten.⁴⁰ I det här kapitlet kommer jag att med utgångspunkt ur Arendts perspektiv på statslöshet diskutera kring hur andra teoretiker ställer sig i jämförelse och hur de skiljer sig åt. UNHCR identifierade 2010 3,5 miljoner statslösa i 65 olika länder, men räknade med att den faktiska siffran kunde vara 12 miljoner. Definitionen av vad en statslös är, är någon som av politiska skäl eller till följd av ett myn-

³⁷ Andrea Schlenker & Joachim Blatter, "Conceptualizing and evaluating (new) forms of citizenship between nationalism and cosmopolitanism", *Democratization*, 2014, vol. 21, no. 6, s. 1091-1116. s. 1098

³⁸ Schlenker, Blatter, 2014, s. 1098

³⁹ Universal Declaration of Human Rights, UN Doc. A/RES/217 (III), 10 December 1948.

⁴⁰ Arendt, 1973, s. 272

dighetsbeslut blir fråntagen sitt medborgarskap, eller när någon efter ansökan befrias från sitt medborgarskap.⁴¹

Arendt menar att det är svårt att definiera vad det är som orsakar statslöshet. Politiska händelser sedan första världskrigets slut har skapat nya kategorier av statslösa. På Hannah Arendts tid, som själv levde som statslös som följd av andra världskriget och hennes judiska härkomst som tvingat henne på flykt, var statslöshet ett faktum som Europa fick hantera. I texten *The Stateless and the Citizen's Other: A View from the United States* skriver Linda K. Kreber om begreppet statslös.

"The ultimate 'other' to the citizen is not the citizen of a different country, not the multiple passported, but rather those who lack passport of any sort; the stateless are defined by what they lack."

Kreber tar även upp distinktionen mellan att vara statslös och att vara flykting, och skriver att man kan vara det ena, det andra eller båda. En äldre definition av vad distinktionen är är att en flykting är någon som inte kan eller vill vända sig till den stat man tillhör för att söka skydd och hjälp, medan en statslös person däremot är någon som inte har en stat att vända sig till och söka skydd hos till att börja med. En statslös person kan vara en flykting och en flykting kan vara statslös.⁴² Kreber skriver att UNHCR har uppmärksammat att definitionen om vad som är skillnaden på en statslös och en flykting är lite mindre hård idag än vad den var förr. Människor får statusen "flykting" i större utsträckning, då de då får tillgång till en uppsättning rättigheter, då de har en juridisk status över huvud taget, där statslösa inte har någon alls. Som statslös lever personer juridiskt sett som spöken, icke-människor, de är svåra att hålla koll på.⁴³ "All refugees are for practical purposes stateless"⁴⁴ skriver Hannah Arendt.

Seyla Benhabib skriver om statslöshet i sin bok *The rights of others*. Hon håller i mångt och mycket sig inom liknande resonemang som Arendt, och erkänner hennes arbete som absolut nödvändigt och centrala i forskningen kring medborgarskap. Trots detta tycker jag mig urskilja på vilka sätt deras förståelse för statslösas situation skiljer sig åt. Benhabib tar upp aspekter som Hannah Arendt och således även Linda Kreber missar i sin analys; nämligen aspekten av det ömsesidiga ekonomiska beroendet som finns i världen. Benhabib menar att den aspekten är nödvändig att ta i beaktande när

---

⁴¹ Nationalencyklopedin, "statslös", [hämtad 27 december, 2015] <http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/statsl%C3%B6s>

⁴² Linda Kreber, *The stateless as the Citizens Other*, i Benhabib, Seyla & Resnik, Judith (red.), *Migrations and mobilities: citizenship, borders, and gender*, New York University Press, New York, 2009 s. 86.

⁴³ Kreber, 2009, s. 87

⁴⁴ Arendt, 1973, s. 288

man pratar om statslösas situation. Hon skriver att det är viktigt att förstå hur relationen mellan människor, nationer och stater ser ut, och menar att den analysen saknas från Arendts perspektiv.⁴⁵

Linda Kreber ställer sig frågan om det kan vara så att stater behöver statslösa människor. Att stater behöver, och har behövt sedan staters tillkomst, konstruera vilka som *inte* tillhör för att kunna definiera vad som tillhör, definiera sig själva. Behöver stater statslösa för att definiera sina yttre gränser och vilka som inkluderas inom dem.

”The stateless are the citizen’s other. The stateless serve the state by embodying its absence, by providing frightening models of the vulnerability of those who lack sufficient awe of the state”.⁴⁶

Kreber tar upp att statslöshet var något som plågade Europa och USA under hela 1900-talet, samtidigt som nationalstaten som koncept växte sig starkare. Här hänvisar Kreber till Arendt och hennes viktiga beskrivning av vad det innebar att vara statslös i Europa under mitten av århundradet.⁴⁷ Seyla Benhabib noterar dock att Hannah Arendt levde i en annan kontext än den vi befinner oss i idag, nämligen i ett Europa mellan två världskrig där medborgerliga rättigheter återkallades och mycket inte var i sin ordning.⁴⁸

Kreber tar även upp statslöshet som ett näst intill trendigt koncept, som något eftersträvansvärt och som kan ge positiva associationer. Hon menar att att vara statslös kan vara en kosmopolitisk dröm, och att det för vissa rika och världsvana människor kan vara ett begrepp som snarare innebär statsfullhet, kanske för de som reser mycket, innehar flera pass och kan korsa gränser utan problem. Kreber menar att det för dessa människor är berikande att tillhöra flera nationer och att kalla sig för världsmedborgare.⁴⁹

3.3 Nationalstaten och suveränitet

I det här kapitlet kommer jag att titta närmare på hur olika kosmopolitiska teoretiker kan se på nationalstaten och dess funktion och roll. Kan stater vara suveräna utan att vara nationalstater på det sätt som de är idag? Vilka system ska vara överordnade staters? Och hur kan man förstå staters organisering och relation till varandra utifrån ett kosmopolitiskt perspektiv? Kan stater hotas av en kosmopolitisk norm, eller kan det skapa förutsättningar för staters fortsatta utveckling? Den defini-

---

45 Benhabib, 2004, s. 70-71

46 Kreber, 2009, s. 107

47 Kreber, 2009, s. 106

48 Benhabib, 2004, s. 74

49 Kreber, 2009, s. 82-83

tion av nationalstat som jag kommer att utgå från i det här kapitlet är den mest vedertagna, alltså den som menar att nationalstaten är en geografiskt avgränsad, centralstyrd stat vars medborgare i stort sett har samma härstamning, språk och kultur⁵⁰. Nationalstaten fungerar som idealbild för nationalister och kosmopolitiska tänkare som förespråkar rörlighet och friare gränser är i regel kritiska till nationalstaten.

Seyla Benhabib diskuterar i sin artikel *Twilight of Sovereignty* om huruvida konceptet suveränitet kan och bör utvecklas. Hon menar att när kosmopolitiska normer blir mer vedertagna så är en om-
daning och förvandling av suveräniteten oundviklig.

The fact that the internationalization of human rights norms and the weakening of state sovereignty are developing in tandem with each other decidedly does not mean that the one can be reduced to the other; the genesis of these developments as well as their normative logics are distinct.⁵¹

Benhabib påpekar dock att detta inte får gå över till att motverka varandra, att en oro för att suveräniteten kan vara i fara att försvagas ska inte övergå till att normen om mänskliga rättigheter undviks på grund av en rädsla för exempelvis humanitära interventioner, som kan bli en följd av att stater suveränitet förbises.⁵²

Indeed, it is crucial to unravel this ambivalent potential: while the emergence of cosmopolitan norms are intended to protect the individual in a global civil society, there are dangers as well as opportunities created by the weakening of state sovereignty.⁵³

John Rawls teori om folkens rätt, the law of peoples, handlar om att rättvisa kan åstadkommas om folk (definierat i kapitel 2) organiserar sig på liknande politiskt vis som det system stater är organiserade på, men inom stater. Detta skulle begränsa stater suveränitet men ändå skulle stater vara det övergripande systemet. I Rawls teori är det svårt att förstå vilken funktion staten ska ha, men att tolka av att han anser att folk ska organiseras på grunder av något sorts gemensamt styre och en allmänt delad moral, anser han att stater suveränitet ska begränsas och istället ska makt läggas över på grupper av människor, och detta genom särskilda representanter och företrädare för dessa folk.

---

⁵⁰ Nationalencyklopedin, "nationalstat", [hämtad 27 december, 2015] <http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/nationalstat>

⁵¹ Benhabib, 2007, s. 21

⁵² Benhabib, 2007, s. 21

⁵³ Benhabib, 2007, s. 21

För att ge ytterligare dimension till det här resonemanget som Rawls för är det intressant att titta på vad Fine och Bloom skriver om nationalstaten och dess suveränitet, i sin artikel *Cosmopolitanism; between past and future*:

Just as the people within the territory of a nation-state abandon their lawless condition and enter into a social contract to end internal strife, so should nation-states willingly limit their freedom and submit to a legal authority beyond themselves.⁵⁴

Fine och Bloom skriver att kosmopolitiska värderingar och idéer är mycket krävande, och ställer höga krav på de som förväntas anpassa sig. Att främst vara medborgare i ett större och lösare sammanhang än den eller den nationen kan vara främmande och skrämmande, om jag tolkar Fine och Blooms resonemang korrekt. Att det kan bli konstruerat om ett sorts post-national-stat-samhälle upprättas där man förväntar sig att människor ska vara humana och solidariska med varandra, i en värld som bevisligen inte är särskilt human.⁵⁵

*The empirical basis of cosmopolitan claims is to be found in the observation that the centrality of the nation-state is being challenged by such factors as increased movements of people, the formation of transnational political and legal structures, and the onset of global risks, including environmental risks, that no state can address alone*⁵⁶

Kan det vara så att det är detta, med hur människor skulle förhålla sig icke-solidariskt till varandra, som Rawls menar skulle kunna undvikas? I hela sitt resonemang om folkens rätt är ett centralt tema att hur krig kan undvikas och på vilket sätt hans system skulle kunna undgå detta. Att stater drivs av makt, ära och girighet är en av realismens idéer, men har inte krig kommit att handla om mer än beskydd av sitt territoriella område idag? Eller har det bara fått en annan förklädnad?

Hannah Arendt påvisar generellt en pessimistisk syn till nationalstaten och det moderna demokratiska system som råder, och har detta som ett konsekvent ställningstagande genom sitt resonemang. Hennes mycket uppmärksammade bok *The Origins of Totalitarianism* tar upp begreppet medborgarskap på olika sätt och sett ur olika aspekter, och hennes titel på det kapitel jag använt mig av i den här uppsatsen *The decline of the nation state*, nationalstatens förfall, indikerar att hon både ser detta hända och kanske är det även ett normativt ställningstagande hon gör. Hon hävdar att införandet nationalstaten lade grunden för totalitarismen, alltså motsätter hon sig vad nationalstaten var ämnat att vara: en civiliserad institution som ska hålla ordning och garantera rättigheter. Arendts

---

⁵⁴ Fine, R, & Boon, V 2007, s. 5

⁵⁵ Fine, R, & Boon, V 2007 s. 8

⁵⁶ Fine, R, & Boon, V 2007 s. 6

centrala idé handlar om att detta inte är ett humant sätt att ordna människor, utan att mänskligheten blivit bunden till att ha ett pass och därmed få en plats i världen. Viktigt att poängtera med Arendts resonemang är att hon för sin tid var politisk och kanske även radikal, men kan uppfattas som något grundläggande idag. Hon kommer inte med konkreta förslag på hur medborgarskap skulle kunna se ut, eller vilken funktion nationalstaten eller staten bör ha, men hennes kritik av den är något man ser lyser igenom i många andra kosmopolitiska tänkares idéer också. Jag kan tycka att det är svårt att förstå hur Arendt, mer konkret, ser på nationalstaten. Hon kritiserar den, som sagt, och tar även upp problematiken med nationalism, men hon påvisar också stor skepsis till en världsstat. Benhabib tar upp att Arendt visar tydligt att hon är emot och anser det problematiskt med nationalstatens och nationalismens vurm för den nationella identiteten och likheten medborgare emellan. Benhabib understryker med Arendts resonemang vikten av att inte ha ett samhälle som bygger på likhet, utan snarare ett där olikheter är respekterade.⁵⁷ Hon förespråkade även demokratisk suveränitet, och ansåg det nödvändigt att gå bortom den stats-centrerade världsordningen för att uppnå detta, då sann suveränitet för ett folk, eller bra relationer mellan olika folk, inte går att åstadkomma om människor är organiserade inom stängda, nationella samhällen. Benhabib kritiserar att Arendt inte tar detta resonemang vidare, utan snarare konstaterar att det är så det ser ut. Benhabib själv däremot är tydlig i sin tes: det motsägelsefulla mellan mänskliga rättigheter och suveränitet måste konceptualiseras om, då vi lever i en värld där människor är organiserad utifrån föreställningar om kollektiva identiteter, men där samtidigt samhällen blir mer multikulturella och multinationella.⁵⁸

Andrew Linklater, en annan kosmopolitisk teoretiker som skrivit om huruvida stater är de bäst lämpade att tillhandahålla säkerhet för sina medborgare, och om medborgarskap skulle kunna finnas bortom nationalstater. Linklaters definition av kosmopolitism är ett system som inte bara skyddar stater utan även individer och individers olika typer av organisering.⁵⁹ Linklater förespråkar och hjälper oss att förstå oss på Immanuel Kants syn på nationalstaten. Kant vill se ett system i vilket människor och människors olika sätt att organisera sig, har samma skydd som det som stater har, och understryker vikten av att säkerhet och autonomi distribueras på ett rättvist och lika sätt. Linklater skriver att en huvudpoäng i Kants resonemang är att den typ av samhällen som han före-

---

⁵⁷ Benhabib, 2004, s. 62

⁵⁸ Benhabib, 2004, s. 65

⁵⁹ Andrew Linklater, 1999, *The transformation of Political Community, Towards 'A Cosmopolitan System of General Political Security*, *YCISS Occasional Paper Nr 55*,

språkar inte ska uppnå sin säkerhet, autonomi och identitet genom att göra på det sättets som nationalstater gjort; nämligen genom att reducera andra staters tillgång till detsamma.⁶⁰

Kants förhållningssätt är både moraliskt och rättsligt. Han förespråkar en rättsstat där lagen styr, men där makt tas från staten så att den inte ska utövas godtyckligt. Hans resonemang är moraliskt då en stat där mer makt ligger på dess medborgarna kräver en hög moral. Kant gör en distinktion mellan rätten att uppehålla sig på en plats permanent, och rätten till medborgarskap. Han förespråkar den moraliska skyldigheten att låta vem som helst befinna sig på sitt territorium permanent, och där åtnjuta sig de rättigheter den är berättigad. Kant problematiserar kring staters suveränitet, men verkar ändå anse att Även Kant, liksom Arendt, lyfter problematiken med paradoxen i det universella i de mänskliga rättigheterna och det anspråk på suveränitet som nationalstaten gör.⁶¹

---

⁶⁰ Linklater, 1999

⁶¹ Benhabib, 2004, s. 69

4. Diskussion och slutsats

I det här kapitlet kommer jag att diskutera själva uppsatsen och de problem och funderingar jag stött på under arbetets gång. Jag kommer också att reflektera kring de ämnen som uppsatsen behandlat, och diskutera mina förväntningar på vad jag skulle få fram jämfört med hur arbetet med att förstå och analysera teorierna verkligen gick till. Jag ska även se om jag fått svar på mina frågeställningar.

4.1 Slutsats och svar på frågeställningarna

Min första, övergripande frågeställning, gäller hur mänskliga rättigheter kan förstås i relation till medborgarskap utifrån en kosmopolitisk idétradition, och vilka förutsättningar de anser vara centrala för att rättigheter ska tillgodoses. I kapitel 3.1 kom jag fram till att rättigheter och medborgarskap är en komplicerad fråga. Som jag tolkar det anser alla mina teoretiker att rätten till någon sorts tillhörighet är av största vikt. Arendt pratar om hur en människas medborgarskap är det som ger henne en plats i världen, Benhabib om den demokratiska anknytningen, Rawls om sina grupperingar i form av ”folk” och Kants teori om stater som lika fullvärdiga juridiska personer och deltagare i samma världssamhälle som människor.

När jag började arbetet med den här uppsatsen förväntade jag mig att få ett tydligare svar på min frågeställning om rättigheter. Som många andra kritiska teorier är det lätt att de känns utopiska och svåra att hitta en förankring i verkligheten. Hannah Arendts resonemang om att människor ska garanteras de rättigheter de är berättigade genom att vara medlemmar i samma mänsklighet och erkännas till den gemenskapen av övriga medlemmar låter fint men svårt att se konkret hur det skulle organiseras. Dock hävdar hon själv inte att det är ett konstruktivt förslag, utan använder det som en bild för att säga något om det absurda i att alla människor inte räknas som lika mycket människor, då alla människor inte har samma typ av medborgarskap. Ur Arendts perspektiv handlar rättigheter alltså om något meta-resonemang, då hon hävdar att den enda rättigheten som egentligen behöver tillgodoses är rätten att ha rättigheter, att den rättigheten är överordnad samt en förutsättning för alla andra rättigheter.

Benhabibs svar på min fråga är lite mer konkret, då hon förespråkar friare gränser och större tolerans för rörlighet hos människor. Hon menar, som jag tolkar det, att rättigheter ska tillgodoses av någon sorts suveränt samhälle, men inte nödvändigtvis stater. Hon anser att det är problematiskt att människor har en stat som förväntas tillgodose dem de rättigheter de är berättigade, och att territoriella gränser är vad som avgör vilken stat man tillhör. Här svarar hon också på hur hon ser på na-

tionalstaten och suveränitet. Benhabib har även bidragit med intressanta resonemang där hon kritiserat Arendt och Rawls.

Som jag förstår Rawls anser han att rättigheter är något som även måste bygga på en känsla av gemenskap och solidaritet, och att ordna in människor i *folk* där man delar en gemensam moral och tar ansvar för de som har det sämst ställt. För honom är alltså centralt att människors organisering är en förutsättning för att rättigheter ska tillgodoseas. Det har varit intressant att läsa om Rawls parallellt med Benhabib, då Rawls använder territoriella, kanske även ganska slutna, gränser som en förutsättning för att rättigheter ska kunna tillhandahållas, medan Benhabib snarare förespråkar att gränser måste bli otydligare och territoriella avgränsningar inte lika strikta. Hon har ett tydligare fokus på människors rörelse över gränser.

Kant har en stor teoretisk och filosofisk värld. Dock handlar hans syn på rättigheter och medborgarskap framför allt om gästfrihets-rättigheter. Han verkar mena att jorden trots allt har begränsat med utrymme och därför är tillhörigheten till en viss stat nödvändig. Dock menar han att relationer mellan stater och andra staters medborgare måste utvecklas och skapas bättre förutsättningar för.

Egentligen är det framför allt Benhabib men kanske även Arendt som har ett tydligt rättighets-perspektiv i sin teori. Rawls fokuserar mer på rättvisa och Kant på fred, men jag har trots det funnit dem intressanta till att använda mig av när jag besvarat mina frågeställningar.

Ur ett kosmopolitiskt perspektiv kan man alltså förstå rättigheter på lite olika sätt. Gemensamt är dock kritiken av nationalstaten som lämplig tillhandahållare för mänskliga rättigheter. Jag tycker att man tydligt kan se hur de olika teoretikerna positionerar sig rent tidsmässigt förutsägbart: Kant som tar som utgångspunkt revolutionernas och upplysningens ideal och kritiserar dessa, Arendt som upplevde Europa efter världskriget och de mer nutida Rawls och framför allt Benhabib med sina olika grundläggande ideologiska antaganden och som deltagare i en värld där till exempel migration och globalisering är ett faktum.

En annan fråga som dykt upp mer och mer hos mig genom arbetets gång är hur politiskt och ideologiskt den kosmopolitiska teorin ändå kan skilja sig internt. Jag fann det intressant att jag i min läsning av framför allt Benhabib och Rawls såg så pass grundläggande olika politiska ideologier. Rawls, som pratar om global rättvisa, fokuset på de som har det som sämst i samhället och hur han resonerar kring rättigheter har mer av ett övergripande och struktur-perspektiv. Benhabib å andra sidan har ett mycket tydligare individ- och frihetsfokus som understryker varje människas individu-

ella rätt att röra sig fritt och åtnjuta sina rättigheter. Ur detta kan man dra en slutsats om att Benhabib är mer liberal i sin åsikt, medan Rawls kanske tilltalar vänstertänkare lite mer.

Så, efter att ha tittat närmare på dessa kosmopolitiska teoretikers resonemang av hur medborgarskap kan förstås, hur skulle ett alternativt medborgarskap kunna se ut enligt de teorier jag diskuterat i den här uppsatsen? I detta kommande resonemang har jag försökt hitta inspiration hos alla de kosmopolitiska tänkare jag tagit upp i den här uppsatsen, och utifrån deras idéer tänker jag mig att ett bra sätt att summera vad jag kommit fram till i uppsatsen, och hur jag själv tolkar mina resultat:

Jag tänker mig att en central aspekt av den kosmopolitiska synen av medborgarskap är att skapa ett medborgarskap eller medlemskap med fler som räknas som "sina egna", alltså sådana vars medborgarskap man har ett identiskt eller likvärdigt som. Detta kan göra att man känner mer moralisk *skyldighet* att vara solidarisk och upprätthållande av rättvisa och rättigheter. Jag tror att det inte bara är en negativ rättighet att inte förstöra eller stänga gränser eller orsaka skada på olika sätt för de som blir främlingar i förhållande till en själv. Idag är det både lätt och svårt att korsa gränser, något som skiljer sig åt mycket beroende på var man kommer ifrån. Kanske skulle stater fungera som organisatörer där man har ett gemensamt rättsligt system, välfärd, politiska partier, civilsamhälle etc, men där till exempel FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna fungerar som en suverän lag i större utsträckning än idag. Relationer mellan stater och andra staters medborgare skulle behöva vara mindre komplicerad och en huvudsaklig poäng är att det måste bli lättare att byta statstillhörighet och vara berättigad sina mänskliga rättigheter var man än befinner sig.

Sammanfattningsvis kan man se att jag delvis fått svar på mina frågeställningar. Jag tror att jag hade förväntat mig att få lite tydligare exempel på hur den kosmopolitiska teorin ser på hur rättigheter ska kunna tillgodoses. Kanske är det en orättvis förväntning. Om jag ska resonera kring varför jag inte fick mer konkreta svar på mina frågeställningar kan jag tänka mig att det beror på att teorier som teoretiserar om hur det ser ut och om något som är realitet, kan uppfattas som tydligare då man har verkliga exempel på hur deras teorier fungerar i praktiken. De delar av de teorier som jag presenterat i den här uppsatsen som även säger något om hur det faktiskt ser ut, exempelvis statslöshet eller migration, och att sätta teoretikernas resonemang om vikten av tillhörighet i relation till det, blir intressant, tydligt och rimligt. Däremot blir det lätt diffust, otydligt och generellt när man försöker koka ner komplexa teoretiska resonemang i det här formatet. Skulle jag göra om uppsatsen skulle den med fördel ha en annan metod, kanske begreppsanalys, och mer konkreta frågor. Å andra sidan ville jag skriva en filosofisk uppsats där jag lät teoretikerna resonera på ett teoretiskt plan.

4.2 Diskussion om metod och själva uppsatsen

Ett bekymmer jag stötte på i arbetet med den här uppsatsen var att jag insåg att jag inte borde ha blandat filosofiska begrepp med så konkreta begrepp som statslöshet. Om aspekterna rättigheter, nationalstaten och ett alternativt medborgarskap fanns det stort utrymme för mig att läsa, läsa igen, tolka och försöka förstå vad de olika teoretikerna ansåg genom att jämföra de med varandra. Däremot var begreppet statslöshet inte så flerdimensionell som jag trott och hoppats på, utan det blev mer som en redovisning av hur en kosmopolitisk diskussion och analys av statslöshet ser ut. Dessutom verkar Hannah Arendt vara den som teoretiserat och skrivit överlägset mest om det begreppet genom historien, vilket framgick tydligt i mitt arbete med det, då de flesta som talar om statslöshet gör det genom att referera eller hänvisa till Arendt på ett eller annat sätt.

Benhabib för sitt resonemang om att ingen människa är illegal, hon pratar mycket om de andra teoretikerna och dessutom har hon ett tydligt fokus på rättigheter i den litteratur jag valt av henne. Därför har hon fått stort fokus i den här uppsatsen, och kanske har min läsning av henne fått styra in mig på de resonemang som lyfts mest. Benhabib har känts lättillgänglig och aktuell, och därför har jag dragits till henne när jag läst de andras texter som i större utsträckning är svåra att förstå, otydliga och mindre aktuella. Detta kan jag se som problematiskt med min uppsats, men jag anser ändå att jag kommit fram till intressanta aspekter av mina frågeställningar.

Något annat jag brottats med under uppsatsens gång är det jag även nämner i metodkapitlet, nämligen att jag har behövt amputera en stor del av mina teoretikers stora tankevärld, och istället fokuserat på ett fåtal aspekter av deras teorier. Jag har framställt det som att det jag presenterat är deras primära eller kanske enda idéer, och det är att vara dem orättvisa då deras tankar och utvecklade teorier är mycket större och komplexa än den bråkdel som jag presenterat i den här uppsatsen.

Litteraturlista

- Arendt, Hannah, *The origins of totalitarianism*, New ed. with added prefaces, Harcourt Brace Jovanovich, New York, 1973
- Baylis, John, Smith, Steve & Owens, Patricia (red.), *The globalization of world politics: an introduction to international relations*, 5. ed., Oxford University Press, Oxford, 2011
- Beckman, Ludvig, *Grundbok i idéanalys: det kritiska studiet av politiska texter och idéer*, Santérus, Stockholm, 2005
- Benhabib, Seyla, *The rights of others: aliens, residents, and citizens*, Cambridge University Press, Cambridge, 2004
- Benhabib, Seyla, "Twilight of Sovereignty or the Emergence of Cosmopolitan Norms? Rethinking Citizenship in Volatile Times", *Citizenship Studies*, vol. 11, no. 1, s. 19-36.
- Benhabib, Seyla, 2003, "Transformations of Citizenship: The Case of Contemporary Europe", *Government and Opposition*, vol. 37, no. 4, s. 439-465.
- Benhabib, Seyla "Borders, Boundaries, and Citizenship", *PS: Political Science and Politics*, vol. 38, no. 4, s. 673-677.
- Benhabib, Seyla & Resnik, Judith (red.), *Migrations and mobilities: citizenship, borders, and gender*, New York University Press, New York, 2009
- Bergström, Göran & Boréus, Kristina, *Textens mening och makt: metodbok i samhällsvetenskaplig textanalys*, Studentlitteratur, Lund, 2000
- Cavallar, Georg, "Cosmopolitanisms in Kant's philosophy", *Ethics & Global Politics*, vol. 5, no. 2, 2012, s. 95-118.
- Donnelly, Jack, "Realism", i Burchill, Scott (red.), *Theories of international relations*, 3. ed., Palgrave Macmillan, Basingstoke, 2005
- Fine, R, & Boon, V 2007, 'Cosmopolitanism: Between Past and Future', *European Journal Of Social Theory*, 10, 1, pp. 5-16.
- Ingram, David, "Reconciling positivism and realism: Kelsen and Habermas on democracy and human rights", *Philosophy & Social Criticism*, vol. 40, no. 3, 2014, s. 237-267.

- Kant, Immanuel, 1795, *Perpetual Peace: A Philosophical Sketch*, Slought Foundation, Philadelphia, 2010.
- Rawls, John 2001, *The Law of Peoples*, Harvard University Press, Cambridge.
- Rex, Martin, "Rawls on International Economic Justice in The Law of Peoples", *Journal of Business Ethics*, vol. 127, no. 4, 2015, s. 743-759.
- Schlenker, Andrea & Blatter, Joachim, "Conceptualizing and evaluating (new) forms of citizenship between nationalism and cosmopolitanism", *Democratization*, vol. 21, no. 6, s. 1091-1116.